

ANMELDELSE

Flytende kulturminne

Hans Hamid Rasmussens portrett av tømmerfløting viser et Norge som både virker veldig fjernt og ganske nært.

Hans Hamid Rasmussen
ELVA ER ET ANNET STED
140 sider
Torpedo Press &
Guttormsgaards arkiv, 2022

Tømmerfløting er et forsvunnet fag i Norge, men også et fag som var en vital del av norsk, råvarebasert industri for relativt kort tid siden. Med sin jordnære tilknytning til natur, håndverk og kameratskap, er det også et fag som nærmest er selvskrevet for kunstnerisk utforskning i dag. Desto bedre, da, at utforskningen gjøres av noen som selv har hatt en hånd med i arbeidet.

Hans Hamid Rasmussen (f. 1964) er mest kjent for sine broderier, der han utforsker en barndom som utspilte seg på så ulike steder som Alger, Budapest og Rakkestad. Men fra femtenårsalderen jobbet han flere somre som tømmerfløter, og bildene han tok i de årene er nå blitt en opplysende og tidvis gripende bok.

Sommeren 1985 var den siste sesongen med tømmerfløting i Glomma, altså en praksis der trestammer fraktes fra skog til fabrikk direkte på elven. Fløterne blir nærmest som en slags gjetere – eller cowboys. Dette året fulgte Rasmussen hele ferden fra Elverum til Sarpefossen.

I vann til brystet

Materialet har et anstrøk av romantikk, det er ikke til å komme unna. Det handler jo om menneskets møte med naturen, kreftene og historien i konsentrert form. Men Rasmussen legger ikke noe romantisk filter på tekst og bilder.

Bildene gir derimot et sjeldent innblikk i en arbeidshverdag som må ha vært ytterst krevende, i spinkle båter eller gående med vann til brystet, og med en trestang med stålkrok i enden som hovedredskap.

Av nødvendighet er bildene tatt i øyehøyde med arbeidet, siden Rasmussen var et lønnet medlem av arbeidslaget. At han i tillegg har en kunstners blikk på materialet, bidrar til at både enkeltbilder og utvalget som helhet får et mer personlig preg enn de ville gjort om de var tenkt som ren dokumentasjon.

Teksten får mye av sitt betyd-

delige driv nettopp fra at den er så konkret og nøktern, med en fantasieggende nøyaktighet i bruken av fagets helt spesifikke begreper, som her: «Ti moser bindes sammen ved hjelp av vaier og blir markert med en vertikal tømmerstokk så båtfører kan følge med på antallet moser i et slep. Ti moser utgjør en rems, og det skal være fire rems i slepet.» (En mose er en bunt med omtrent fem hundre stokker.)

Å finne nøkkelen

Rasmussen beskriver i tekst og bilder hvor dramatisk det kan bli når tømmeret kiler seg fast. Som han skriver: «En stokk eller to som har satt seg fast kan føre til at det danner seg vaser på størrelse med et hus. Da gjelder det å finne nøkkelen, løsne stokken og berge seg unna så fort en klarer.»

Fløterne blir nærmest som en slags gjetere – eller cowboys.

Dramatikken i en tømmervase dukker også opp i Per Pettersons lune etterord, der han skriver om hvordan alle familiene i åttemannsboligen i Oslo kjørte nordover til Bingsfossen for å se på sesongstarten i 1960. Tømmeret hoper seg opp, fløterne strever, alle familiene har reist seg fra plassene ved bålet. Det løsner, som det må, først sakte og så plutselig. Og Petterson får effektivt frem, med åtteåringens blikk, hvordan fløterne ute på elven og fritidsfolket på bredden samles, først i spenningen og siden i respekten for den stille, faglige dyktigheten som må til for at det skal løsne.

En ny dag?

Siste helg i august og første helg i september viser Rasmussen prosjektet på Blaker gamle meieri, i den kledelig retro formen av et lysbildeforedrag – boken inneholder åtti bilder, like mange som det er plass til i karusellen på en lysbildeforeviser.

Fra huset ser man ned på Glomma. Kanskje vil flere tenke slik Rasmussen gjør i boken, når han lurer på om fløtingen vil komme tilbake en gang: «Tømmer flyter fortsatt, og elva renner der.» ■

Espen Hauglid

KORTKRITIKK

Maria Petra
CHANGES
Universal, 2022

Husk stor forbokstav!

Særlig kontroversielt er det ikke å mene at musikk er en kunstform mer enn det er en idrettsgren. Nåtidens kommersielle talentkonkurranser har likevel røtter tilbake til hundrevis av år før vår tidsregning. I det antikke Hellas, de romerske keiserdømmene og middelalderen konkurrerte trubadurer og minnesangere mot hverandre i ulike musikalske disipliner. I *The Voice – Norges beste stemme* er det derimot bare én grunnleggende bestanddel som gjelder: sangstemmen.

Det var her Maria Petra i fjor konkurrerte på skjermen om å være den flinkeste til å synge i Norge, og det er kanskje derfor debutalbumet *changes* består av sprikende konsepter og sanger som fungerer mer som påskudd for Petra til å synge, enn som verk på egne ben.

Antikk anti-gramatikk

Den visuelle profilen ligner album man en gang kunne plukke ut av tilbudshyllen på bensinstasjonen, men den konsekvente bruken av små bokstaver i alle titler peker mot noe mer samtidig. En gang signaliserte det internett og chatkultur, der grammatikken hadde gått i oppløsning. Nå har de små bokstavene blitt så vanlige blant de store artistene at det står igjen som et tomt, estetisk grep.

Det er ingen bro mellom

denne teknologioptimismen og det musikalske innholdet i Petras debut. Gitaren vender opp fra fanget mens strengene bøyes i legato av fingerbøl i stål, slik som i gjengs country og americana. Under Hellbil-lies-sløret finnes det også noe som minner om mer konvensjonell, norsk pop, med nær gitarplukking opp mot fjern vokalklang, slik som i «bad at being single».

Maria Petra har åpenbart havnet i trommelen til et av de store plateselskapene, der det litt ukritisk sankes trender fra Billboardlisten for å røres inn i det norske markedet. Men joda, stemmen er nærværende, dyp og sår, og sterk nok til å bære fem sanger som ikke selv kan stå eller gå. Den skulle bare fått bedre hjelp. ■

Ida Messel

Orkester Nord
og Martin Wählberg
**MOZART,
GRÉTRY, 1773**
Aparté, 2022

Symfonisk teater

En plate som utforsker forholdet mellom den tyske symfonien og det franske teatret på slutten av 1700-tallet, og setter uttrykkene i en sofistikert historisk kontekst, er ikke akkurat dagligdags. At orkesteret er det Trondheimsbaserte Orkester Nord, og platen er utgitt på det kresne selskapet Aparté, gjør ikke begivenheten mindre oppsiktsvekkende. Drivkraften bak det hele er Martin Wählberg,

som i tillegg til å være dirigent for ensemblet, også er professor i litteratur ved NTNU og direktør for festivalen Barokkfest.

Ut fra omslaget kan det riktignok virke som om orkesteret er sammensatt av musikere utenbys fra, men det gjør ikke prosjektet som helhet mindre imponerende. Hovedsaken er at Wählberg, via årstallet 1773, kobler Mozarts tidlige g-moll-symfoni, nr. 25, til fransk opera, signert André Grétry (1741–1813), og videre inkluderer utdrag fra *Thamos, König in Ägypten*, Mozarts eneste verk skrevet for teateret. Sammenhengen er hverken tilfeldig eller konstruert; dels var Mozart oppmerksom på fransk dramatik generelt og Grétry spesielt, dels kan *Sturm und Drang*-kontrastene i

den tidlige symfonien tolkes i en musikkdramatisk ramme.

Wählberg skriver fint og utførlig om dette i omslaget, og det er også tydelig at han drar nytte av et vitalt miljø av musikkhistorikere med interesse for 1700-tallet i Trondheim. Orkesteret på sin side låter for det meste klart og inspirert. Tidvis kan det bli vel friskt og uvørent for min smak, iblant går det over stokk og stein, og det er også enkelte tempi som ikke sitter helt. Likevel må man alt i alt si at denne platen – som føyer seg inn i en etter hvert imponerende rekke – er oppsiktsvekkende god, og ikke minst vitner om et sprell levende og drivende miljø for historisk musikk, midt i Norge. ■

Emil Bernhardt

WITTGEINSTEIN-SEMINAR 30. sept–02. okt på Walaker Hotel

Korleis kunne det skje så utruleg mykje nyskapande innan kunst og tenking som i Wien rundt år 1900? Og korleis forandra Ludwig Wittgenstein retninga på det 20. hundreårets filosofi to gonger? Walaker Hotell inviterer til seminar for allment interesserte med Knut Olav Åmås som føredragshaldarar, Trygve Martinussen, Dagfinn Nordbø, Inga Bostad, Tor Espen Aspaas og Lars Fr. H. Svendsen.

Wittgenstein budde til saman to år i Skjolden i Sogn og skreiv viktige delar av hovudverka sine der. «Filosofi burde ein eigentleg berre dikta», skreiv han ein gong. Velkomen til ei allsidig seminarhelg om filosofi og kultur.

Kontakt Walaker Hotel for mer informasjon og bestilling på:
Hotel@walaker.com / tlf. 5768 2080